

tív valuta követelhetését, hanem az effektív aranyét is (e korlátozást 1934. decemberéig hosszabbította meg a 16310/1933. M. E. sz. r.). A dollár-romlás körül feltárult alternatívában a papír-, nem az aranydollár értékéhez csatlakoztunk (7600/1933. M. E. sz. r.). Semmiféle formában nincs megengedve, régebben érvényesen keletkezett kikötések alapján sem, pénzköveteléseknek az aranypengő hivatalos jegyzésén túlmenő érvényesítése. Hogy ebben — legalább is elméletileg, illetve a nyersaranyhoz képest és külföldi vonatkozásban — már bizonyos devalorizáció rejlik, azt már a kamarának 1932-es jelentése is érintette. A válság paradoxája azonban éppen az, hogy nem annyira valorizációt igényel ezzel szemben, mint inkább továbbmenő devalorizációt kívánnak sokan: egyesek infláció segítségével, mások érintetlen valuta mellett a tartozások tőkeösszegének csökkentése útján.

A jogalkotás észszerűnek tartja, hogy „a tartozásokat az adós vagyoni erejével és teherbíró képességével megfelelő arányba hozzák” (14000/1933. M. E. sz. r. 16. §.); óhajtja az ily irányú egyességeket; egyidőre felfüggeszti a teherbírást meghaladó követelések érvényesítését; sőt ahol a szükség a legnagyobb, a kincstárra vállalja át a teher egyrészét (így a gazdaságosságok fentérintett vonatkozásaiban). *De egyes kényszerít a követelések tőkájének alábbszállítására általában — huzamos szerződések (így a munkaviszony) körén kívül — nem gyakorol.* A moratórium ígéje csak ennyi: „most nem, majd később!” A végleges elszámolásoknak és rendezéseknek elvilegesen a magyar jog — bölcs mérséklettel, a szerzett jogok tiszteletbentartásával, a jövő jobbrafordulásának reményében is — mindeddig nem praejudikál. A megtett rendelkezések általában „a hitelező jogát a követelés mennyisége tekintetében nem érintik” (1290/1933. M. E. sz. r. 7. §., és hasonló értelemben sok más helyen). Törvényes követelések tőkeösszegének csökkentése, amit ma „devalorizálás” címén némelyek követelnek: magánvagyónoknak a csökkentési összeg erejéig kártérítés nélkül való ki-sajátítása lenne.

b. gy.

Ingó jelzálogjog tüzfára. Az ingó zálogról szóló 1926. évi törvényjavaslat megbukott; azonban, hogy létesítése a gazdasági élet egyes ágazataiban gazdasági szükségesség, igazolja, hogy azóta törvényeinkben mindinkább felbukkan. Az 1927: IX. t.-c. lajstromozás útján zálogjogot enged a belvízi hajókra, vagy hányadára az alkotórészekre és tartozékokra is kiterjedőleg, — az 1928: XXI. t.-c. alapján ipari záloglevelek kibocsájtásának alapjául szolgáló jelzálogjog a *lekötött vállalati vagyonra* terjed ki s ingó jelzálogot teremt, amely a vállalat gépi és egyéb felszerelésére, nyers- és segédanyagaira, fél- és készgyártmányaira, *vevőkörére*, pénztárában és a bankokban elhelyezett pénzkészleteire terjed ki; az 1930: XXII. t.-c. rövidlejáratu kölcsönkövetelések biztosítására enged ingózálogjogot a magtárban vagy beraktározási vállalat árutárában elhelyezett gabonára; s most végül az 1710/1934. M. E. sz. rend., amely ingó

zálog alapítását engedi az eladó fatermelő birtokában maradt a vevő által elzálogosított kitermelt tűzifára.

Jogszabályaink ily irányú fejlődésének csak örülni lehet. Az ingó jelzálogjog ahogy azt az 1926. évi javaslat akarta, túlságos. tág. A mezőgazdaság gépi felszerelése, a kereskedelmi vállalat üzleti berendezése, az ipari vállalat gép-parkja alkalmasak ily intézmény tárgyaiul; de már a mezőgazdaság állatállománya, a kereskedelmi és ipari vállalat árúkészlete s magának a kereskedelmi vállalatnak mint üzletnek az elzálogosítása alkalmatlan arra, hogy záloglajstromba való bevezetés, illetve a változások bevezetésének tárgyaúl szolgáljon, ami nélkül pedig sem a hitelező, sem a közhitel biztonsága garantálható nem volna.

A tűzifajelzálog létesítésével kapcsolatosan két kérdésre kívánunk kitérni.

Az ingó jelzálogjogot létesítő eddigi szabályok érintetlenül hagyták a K. T. 299. §-át. Az 1928: XXI. t.-c. 5. §-a kifejezetten ki is mondja ezt, mikor megengedi, hogy a lekötött ingó- vagyontárgyak elzálogosíttassanak vagy elidegeníttessenek. Az id. rend. 2. §-a evvel szemben kimondja, hogy aki az ingó zálogjogot engedett fatermelőkre a lajstromba bevezetés után a tűzifát megveszi, nem jóhiszemű szerző.¹⁾ Ez ellen a szabály ellen sem lehetne kifogást emelni, ha csak nagyobb mennyiségek vételére vagy elzálogosítására vonatkoznék. Ha pl. 100 mm.-án felüli vételre a R. kimondaná e szabályt, — úgy nem volna kifogás emelhető ellene, mert oly természetű tudakozódást, az erdőhivatali lajstrom megtekintését kívánja meg, amely könnyen eszközölhető; s ezt is megkönnyíti negatív bizonyítvány kiállításának lehetőségével; a R. azonban kereskedő részéről bármely mennyiség vétele esetére megtagadja a K. T. 299. §. szabályának védelmét, ami azt jelenti, hogy ha a fűrésztulajdonos fatermelő Budapesten a fakereskedelmi csarnokban száz 50 q.-ás tételben eladja termelését, amelyet elzálogosított, akkor az érdekelt kereskedők az erdőhivatalnál való tudakozódás híján, nem jóhiszemű szerzők, ennek minden konzekvenciájával. Helyesnek tartottuk volna, ha érzésben mód adatott volna átmeneti idő teremtésével, hogy e szabály átmenjen a köztudatba. Az első időkben súlyos és igaztalan károkat okozhat.

A második kérdés, amely az 1710/1934. M. E. sz. rendelettel kapcsolatosan felmerül, az 5. §. ut. bek.-ével kapcsolatos. E hely úgy rendelkezik, hogy: „a közadók módjára vezetett végrehajtás során igénybevehető jogorvoslatokra a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések irányadók.” Nem lehet mellőzni, hogy ugyane szakasz előző két bek.-e kivételes jogorvoslatot biztosít a vevőnek és zálogos hitelezőnek oly irányban, hogy, ha lefoglalták az eladó termelőnél a megvett, illetve zálogul lekötött tűzifát, igényüket nem kötelesek dologi jogukra alapított igénykeresettel érvényesíteni, hanem előterjesztéssel élhetnek, melynek határideje az igénybejelentési fel-

¹⁾ Fatermelő alatt azt a rendszerinti termelőt értjük, aki kitermeli s gőzfűrésznél feldolgozza termelvényét. (K. T. 259. §.)

hívásnak az erdőhivatalnál történt kézbesítésétől számított 8. nap. Ebben az összefüggésben a fent id. harmadik bek.-nek oly értelmezés adható, hogy, ha közadók fejében történt a foglalás, akkor van helye jogorvoslatnak, — felfolyamodásnak a p. ü. igazgatósághoz s ennek sikertelensége esetén 15 nap alatt igénykeresetnek —, mert, ha ezt az anyagi szabályt a R. nem akarta volna felállítani, akkor teljesen felesleges az 5. bek. 3. bek.-e. Elfoglalható oly álláspont is, amely szerint az 5. §. csak alaki, eljárási, végrehajtási jogszabályt tartalmaz s így a tárgyalat rendelethely is csak azt akarja mondani, hogy a közadók fejében történő foglalás esetén az eddigi alaki szabályok maradnak érvényben. Ennek az álláspontnak gyöngéje az, hogy a nem épen szükös és példálódzásra nem szoruló rendelet-tengerünkben ez a szövegezésnek nem szokásos módja s a közpolgári ügyeket szabályozó eljárás rendjén hivatkozás az adó-eljárási szabályokra csak akkor történik, ha a vonatkozó adóeljárási szabályok módosíthatnak. E felfogásunkból folyik, hogy a fenti 5. §. 3. bek.-ben új anyagi jogszabályt látunk, amely a vevőknek, illetve záloghitelezőknek a közadó fejében történő foglalás esetére is védelmet nyújt.

H. L.

Jelzálogjogunk.

A jelzálogjog a hitelrendszer egyik legfőbb pillére. Csak akkor tudja azonban hivatását betölteni, ha a hitelezőnek megfelelő biztonságot nyújt. Ennek a biztonságérzetnek egyik alaptétele a jelzálogjog változatlansága s annak tudata, hogy azt érvényesítésében más intézkedések nem veszélyeztetik.

Mai jelzálogjogunk az 1927. évi XXXIV. t.-c.-ben van kodifikálva. E törvénycikk is érintetlenül hagyja jelzálogjogunk régi alapelveit és ami újítást tartalmaz, az tulajdonkép a meglévő intézményeknek korszerű kiegészítése.

Sajnos a jelzálogjog terjedelmét az utóbbi időben több rendelkezés veszélyeztette.

Első helyütt állnak e tekintetben azok az adóügyi rendelkezések, amelyek az előnyös tételeket szaporították. Itt csak egyről teszünk említést. A részbirtok elárverezése esetén az összbirtok előnyös tételei érvényesíthetők ezzel az elárverezett hányaddal szemben. Ez az intézkedés különösen a kisgazda hitelt ássa alá, tehát egy oly társadalmi osztályét, amelynek hiteligényei érdekében úgy az állam, mint a hitelszervek nagy áldozatokat hoznak. A kisgazdák ingatlanainak túlnyomó része eszmei hányad. Azok fedezeti alapot nem képezhetnek, ha a hitelezőnek attól kell félnie, hogy a többi hányadok köztartozásai fejében elviszik az ő fedezetét.

Egyéb követelések részére sem szabad törvényes elsőbbségeket biztosítani, mert az ily elsőbbségek mindenkor csökkentik a jelzálogjog terjedelmét és így értékét. Ily veszedelem rejlik abban, hogy a bíróságok egyrésze a törvény nyilvánvaló félreértése folytán az IOKSz követeléseit az ingatlanokkal szemben is mint előnyös tételt: